

Buddha er ikke et navn, men en titel. Det betyder "Den Oplyste", og er tillagt stifteren af buddhismen, som tog sin begyndelse i Indien for næsten 2.500 år siden

Selv om man ikke ved meget om personen bag navnet, er de fleste enige om, at Buddha var en mand af høj klasse (måske prins) fra det nordøstlige Indien. Buddha hed også Siddhartha hvilket betyder målet er nået. Han kommer af Gautamaslægten, der igen er af Shakyafolket. Sidstnævnte gav ham tilnavnet Shakyamuni, der betyder den Vise fra Shakya.

Interessen for at finde frem til den historiske Buddha er af nyere dato, og slet ikke uproblematisk.

Legendestoffets information om, at Buddha blev 80 år tager man oftest på ordet. Nogle mener, han levede fra 566-486 eller 448-368 f.v.t., mens andre mener, at han levede senere. Senere udgaver af buddhismen har andre ideer om, hvad og hvem Buddha var.

Buddha-legenden

Vi får forskellige oplysninger om Buddha i de forskellige kilder, der tilsammen udgør Buddha-legenden.

Legenden er vigtig for buddhister som en hellig tekst, der fortæller om oprindelsen af buddhismen.

Den handler om den unge prins Siddhartha, der blev oplyst, en buddha. Guderne havde arrangeret en ubesmittet undfangelse, og dronning Maya fødte det lille barn, der allerede ved fødslen viste, at han var bestemt til oplysning. Siddhartha voksede op i luksus, men begav sig på vej ud for at finde erkendelsen af det sande liv og den ypperste visdom ude i den virkelige verden. Han var standhaftig i mødet med fristeren Mara, buddhismens Satan, og oplysningen (nirvana) erkendte han siddende i meditation under et træ. Siddhartha var blevet Buddha, og snart kom der folk, der flokkedes for at høre på hans lære og som ville følge ham på munkevejen mod egen oplysning. Buddhismen var født.

Middelvejen

Siddhartha fandt ikke lykke i hverken gods eller guld. Han druknede i sansestimulering, men fandt ingen glæde ved livet. For det moderne menneske kan det være en underlig lære, at magt, sex og luksusliv ikke er ting at stræbe efter. Meget mere end dengang vælter vi os i alt, hvad hjertet og hjernen kan begære, og har vi ikke det, vi gerne vil have, kan vi købe eller ønske det. Mere end nogensinde før har vi mulighed for at undersøge, om lykken ligger i opfyldelsen af vores materielle og sanselige ønsker.

Det gjorde det ikke for Siddhartha. Interessant er det, at heller ikke modsætningen, den totale afholdenhed og isolation var noget at stræbe efter. Lykken, visdommen og meningen med livet ligger i middelvejen, siger buddhister, den vej, man bør betrede for selv at opleve oplysningen, for selv at blive en buddha. At Buddha blev oplyst betyder, at han kom ud af lidelsen, gennemskuede livets mysterier og fik et klart og rent sind. Han havde gennemskuet baggrunden for livets lidelse, og kunne give andre folk anvisninger på at følge vejen ud der fra.

Legendens betydning

Buddha-legenden rummer mange typisk mytiske emner og elementer. Den fortæller om Buddha som en religiøs helt, der udvikler sig fra menneske og potentiel politisk leder til at være spirituel frelser. Den er en fremadskridende historie med flere plots, og man må forestille sig, at beskrivelsen af kampen mod Mara som det dramatiske højdepunkt har kunnet ryste tilhøreren i ængstelig spænding eller i genkendelsens glæde og har kunnet berolige og overbevise buddhisten om det nødvendige i kampen mod det mørke.

Legenden kan også læses på tværs. Vi får stillet nogle modsætninger op: Menneske/buddha, forgængelighed/tidløshed, politisk/religiøs leder. Modsætningerne skal fremstå belærende og får historien til at fremstå som en helhed. Overnaturlige hændelser hjælper til at gøre legenden begribelig og levende. Tilhørere og læsere skal gribes af historien.

Og så får vi med legenden introduceret de tre vigtigste begreber indenfor buddhismen, de tre skatte, nemlig religionsstifteren (Buddha), hans lære (dharma) og det religiøse samfund (sangha), hvad enten det forstås snævert som munkeklostret eller hele den buddhistiske menighed.

Buddhas religiøse samtid

Også for 2.500 år siden var Indiens religionsudøvelse præget af præster, brahminere. Disse var rituelle specialister, der forestod ofringer til de mange guder indenfor den religion, der kaldes brahmanisme og som senere kom til at hedde hinduisme. Præsterne så sig selv som øverst i et hierarki af kaster (eller jati), et socialt og religiøst system som Buddha talte imod. Selvom buddhismen af nogle ses som en elitær religion, der primært henvendte sig til de i forvejen spirituelt udviklede på den pænere ende af den sociale rangstige, har den altid markedsført sig som en vej, der er tilgængelig for alle, uanset kaste, klasse og (i teorien) køn. På Buddhas tid var der også en del omvandrende asketer. Lidt ligesom de græske sofister vendte de sig - ligesom Buddha - mod meget af det bestående, og ville gå nye veje. De var imod præsterne og de gamle hellige skrifter, vedaerne, og søgte udfrielse af livets evige cyklus af genfødsler gennem yoga-praksis, det vil sige meditation, fysiske øvelser og forskellige åndedræsteknikker.

Nogle læste også de hellige skrifter, upanishaderne. Upanishad betyder at sidde ned hos en guru (lærer) for at lære om vejen til frelse. Disse tekster indeholdt blandt andet ideer om, hvordan sjælen (atman) kan forenes med den guddommelige verdenskraft (brahman). For både hinduer, buddhister, yogier, jainer og de andre indiske religiøse grupper gælder nemlig den kendsgerning, at man fødes og dør igen og igen, indtil man en dag bliver befriet fra denne verden. Buddha havde fundet sin egen version. Han blev religionsstifter, men var egentlig i begyndelsen blot en reformator, der ville tænke og gøre ting anderledes.

Magiske buddhaer

Måske var Buddhas supermandsaspekter allerede del af læren fra begyndelsen. Måske kom de til senere, som flødeskum på kagen, der med tidens hjælp bliver større og større, og mere og mere velmagende.

Buddhafiguren ændrer karakter, allerede da buddhismen begynder at vandre i tid og rum.

For det første er der tidligt ideer om, at Buddha trods sin død stadig har en slags magisk kraft. Legenderne beretter, hvordan de kremerede rester bliver fordelt i otte centre. Disse bliver til de karakteristiske buddhistiske stupaer, hellige kuppelformede mindesmærker, der angiveligt indeholder rester af Buddha. Disse otte steder kan man i dag se som udflugtsmål for pilgrimsfærd, en måde hvorpå buddhister viser respekt for deres religionsstifter - og en måde, hvorpå de mener at kunne opfange noget af dennes kraft og saft.

For det andet er det allerede i begyndelsen en pointe, at buddha er en titel, der potentielt kan søges og erkendes af alle. Ret hurtigt bliver den ene Buddha snart til flere, og i forskellige udgaver. Der er historier om Siddharthas tidligere liv som bodhisattva (kommende buddha), om andre buddhaer, og i specielt den retning, der kaldes mahayana buddhismen blev buddha til mange forskellige buddhaer, til himmelske væsener og kosmiske aspekter.

Kilder

- Lehmann, Edvard Buddha. Hans Lære og dens Gærning, Kbh.: Pio, Povl Branner 1907: 60-66.
 - Johnston, E. H. The Buddhacarita or, Acts of the Buddha [af Ashvaghosa; tekst og oversættelse, 2nd edn, New Delhi, Oriental Books Reprint Corp., 1972.
 - Pye, M. The Buddha, London, Duckworth, 1979.
- Conze, Edward Buddhist Scriptures. London: Penguin Books, 1959: 34-66.